

5. Актуальні проблеми державного боргу України

Юлія Гайдукова

Національний університет харчових технологій

Вступ. В сучасних умовах однією із найважливіших проблем державних фінансів виступає державний борг, який протягом останніх років невпинно зростає. Запозичення держави цікавлять чимало громадян, які переймаються фінансовими справами своєї країни. Процес отримання позик з одного боку дозволяє країні швидко вирішити гострі проблеми та фінансувати перспективні національні проекти, з іншого – неефективне використання запозичень суттєво збільшує навантаження на державний бюджет майбутніх років.

Матеріали і методи. Метою проведення державних запозичень є покриття бюджетного дефіциту на державному і регіональному рівнях, цільового фінансування різноманітних програм, поповнення необхідних резервних активів, а також рефінансування раніше здійснених державних запозичень [1].

Структурно державний борг України складається з внутрішнього і зовнішнього, різниця між ними полягає у відношенні кредитора до України, внутрішній борг – заборгованість держави всім громадянам, які тримають внутрішні державні облигації, а зовнішній – запозичення держави на зовнішньому ринку.

Протягом 9 місяців 2013 року обсяг валового зовнішнього боргу України зріс на 2.7 млрд. дол. США і на кінець III кварталу 2013 року становив 137.7 млрд. дол. США. Відносно ВВП обсяг боргу зріс з 76.6% до 77.3%. Основним чинником такої динаміки було зростання обсягів зовнішніх зобов'язань реального сектору економіки, тоді як борг органів грошово-кредитного регулювання та банків продовжив скорочуватися – зовнішні зобов'язання зменшилися на 2.3 млрд. дол. США – до 29.9 млрд. дол. США. Відносно ВВП борг державного сектору скоротився з 18.3% до 16.8% [3].

З одного боку внутрішні запозичення є менш небезпечними ніж зовнішні, адже вони не спонукають до вивезення матеріальних цінностей з країни, а перерозподіляють доходи в середині країни, з іншого – вони стимулюють інфляцію та знижують інвестиційну активність. Вагомою складовою зростання внутрішнього боргу є заборгованість уряду в секторі господарських відносин з реальним (виробничим) сектором економіки.

Державний борг України відносно ВВП не зазнає суттєвих змін, хоча внутрішня його частина постійно збільшується, а до 2016 року МВФ прогнозує його скорочення до 35%. Найбільший обсяг боргу відносно ВВП в Україні був зафіксований у 1999 році – 61%, найменший у 2007 – 12.3%.

Результати. Основною причиною росту запозичень в Україні є неспроможність фінансування соціальних програм та постійний дефіцит платіжного балансу країни, а в розвинених країнах світу основна маса запозичень спрямовується на реалізацію масштабних національних проєктів, розвитку інфраструктури та перспективних галузей економіки [2, с. 87].

Найкращим з існуючих методів скорочення державного боргу є зростання обсягів експорту товарів та послуг, які сприяють надходженням грошової маси в країну, як результат – надходжень до бюджету. Проте, в порівнянні з січнем-серпнем 2012 року за даними Держкомстату в Україні зафіксовано скорочення експорту товарів на рівні 9,1%, тому така перспектива для нашої країни є малоімовірною.

Головний ризик зростання заборгованості полягає не в її розмірі, а в нерозумному витрачанні залучених коштів, проблема полягає в ефективності їх використання, адже борги або „проїдаються”, або використовуються на підйом виробництва. Для того щоб не перекласти цю проблему на нащадків, потрібно мати відповідну державну політику, яка у нас не сформульована.

Висновки. Для вдосконалення функціонування системи державної позики необхідно гарантувати довіру інвесторів, визначати обсяги залучень державою коштів виходячи із реальних можливостей їх повернення, запозичені кошти використовувати в інвестиційних цілях, дотримуватися тенденції збільшення строків обігу облігацій, та зменшення їх дохідності.

Література:

1. Вахтенко Т.П. Державний борг України та його економічні наслідки / Т.П. Вахтенко. – К.: Альтепрес, 2008. – 196 с.
2. Козюк В. В. Проблема державного боргу в перехідній економіці України / В. В. Козюк // Фінанси України, 2009. – № 5. – С. 85 – 90.
3. Показники державного боргу України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.